

Sündmus:
Võileivakonkurss 2013
Lk 14

Tasub teada:
Puudeotsuse tegemine
Lk 5

Koolielu:
Pärnu toimetulekukool
Lk 6

Tasub teada: WASA
Lk 8

Omavalitsus: Rapla
Lk 10

Sündmused:
Lk 12-17

Kööginurk:
Lk 18

Tarkuseterad:
Lk 20

Kaanelugu Lk 2:

**AARE
HANTSON**

SISUKORD

- 1** ▶▶ **JUHTKIRI:**
Janek Muru
- 2-4** ▶▶ **MEIE INIMESED:**
Aare Hantson
- 5** ▶▶ **TASUB TEADA:**
Puudeotsuse tegemine
- 6-7** ▶▶ **KOOLIELU:**
Pärnu toimetulekukool
- 8** ▶▶ **TASUB TEADA:**
Taastusravi & Hotell Wasa
- 10-11** ▶▶ **OMAAVALITSUS:**
Rapla
- 12-13** ▶▶ **SÜNDMUSED:**
TÜ Eetikakeskuse kollokvium
- 14-15** ▶▶ **SÜNDMUSED:**
Võileivakonkurss 2013
- 16-17** ▶▶ **SÜNDMUSED:**
Karmo Kruusmaa
- 18-19** ▶▶ **KÖÖGINURK:**
Tomati-ingverisupp
- 20** ▶▶ **TARKUSETERAD:**
Hea huumor

TOIMETUS

JANEK MURU
peatoimetaja
janek@vaimupuu.ee

KERTTU RAKKE
keeletoiimetaja
kertturakke@yahoo.com

MARGUS ENNO
tegevtoimetaja
margus@antenna.ee

MERIKE TALIARU
Haldus/arendus
merike.taliaru@gmail.com

TAIRE EHAVER
Kööginurga toimetaja
taire@vaimupuu.ee

DENISS POGOSJAN
Koordinaator
denis.pogosjan@gmail.com

KALEV LILLEORG
Fotograaf

Toimetuse üldinfo:
Tel: +(372) 601 4871
Gsm: +(372) 5563 4449
toimetus@vaimupuu.ee
www.vaimupuu.ee

MTÜ Vaimupuu
Pihlaka 12-32,
11211 Tallinn
a/a: 2210 5367 1605
Swedbank, MTÜ Vaimupuu

Makett ja kujundus:
Ragne Rikkonen-Tähnas
Trükk: AS Ferdida
Paber: G-Print (kaaned: G-Print
250g/m² ja sisu G-Print 150g/m²)

KAASTÖÖD: Karin Kodasma,
Helen Luik, Mairi Lilleleht,
Inna Tamm, Pille Aug, Triin
Pisuke-Roos, Hely Kuus,
Toivo Niiberg

AS Ferdida

PAPYRUS

DSV

Seekordne juhtkiri on teistsugune: kutsun teid endaga kaasa arutlema teemadel, millest vestlesime ajakirjaniku ja saate "Puutepunkt" produtsendi Tiina Kangroga. Erivajadustega inimesi hakati nii Eestis kui ka mujal maailmas ühiskonnas rohkem märkama 1980-ndatel aastatel. Eestis oli tol ajal tänavail märgata vaid üksikuid liikumispuudega inimesi. Tiina Kangro sõnul oleme hetkel eluga sellises faasis, et ühelegi Eesti inimesele pole uudis, et ratastoolis inimesed on olemas ja õnneks aktsepteeritakse seda tänapäeval kergesti. Inimestele on juba üsna harjumuspäraseks saanud mõte, et mõned meie seast on paraku ratastoolis.

Samas pole Tiina arvates veel piisavalt tehtud selgitustööd tavainimestele, et kes siis ikkagi on erivajadusega inimene. Miks see nii on? „Meie riigis ega ühiskonnas polegi sügavat ja põhjalikku selgitustööd erivajadustega inimeste kohta tehtud, seetõttu ka paljud meist ei tea, kes need inimesed tegelikult on,“ ütleb Tiina. Sellega on seotud veel üks punkt: „Erivajadustega inimesed ise ning nende perekonnad tihtipeale ei tahagi end näidata. Me võime ju öelda, et nad on nii palju „peksta saanud“, et nad igaks juhuks ei näita end.“ Nii on tema kogemuses „Puutepunkti“ saadet ette valmistades tihti ette tulnud, et erivajadustega inimesed avavad end ning räägivad oma probleemist avameelselt, aga kui tuleb kätte aeg filmida, siis need inimesed vastavad, et seda küll mitte, ainult mitte meid, et kuhu me pärast selle häbiga läheme. „Alati me mõtleme, et kui näiteks ühe 22aastase noore täiskasvanu ema käsib panna oma lapse näo peale ruudud, et nägu nähtav oleks, siis mida võib sellepärast tunda too noor täiskasvanu ise?“ Ja mida peaksid vanemad tegema oma lastega, kellel on erivajadused? Kui laps tuleb koolist invatranspordiga koju, siis kas ta tuleb värske õhu saamiseks rõdule lükata ja käia temaga väljas ainult siis, kui teisi inimesi pole?

Just see panebki Tiinat imestama, et miks varjata inimesi, kes on samasugused nagu meie, ehkki ainult mõne füü-

peatöimetaja Janek Muru

silise või vaimse erivajadusega. Nad on ju ka siiski inimesed. Tiina panebki kõigile erivajadustega inimestele hingele: „Kuidas me saame teie muret lahendada, kui te ei luba isegi oma nägu näidata? Jääb mulje, nagu inimene tahab muret kurta, ent ise peitub hirmu tundes selle mure taha.“

Nii et austagem kõiki enda ümber. Me kõik oleme väärt avalikult elamist ja austust. Ja kui me suudame veel ka omavahel paremini läbi saada ja rohkem koostööd teha, jõuame ka üheskoos rohkem edasi minna.

Kevad on vältimatult ukse ees. Loodan, et koos looduse ärkamisega tärkab igäihes ka parem enesetunne ning inimeste nägudele ilmub rohkem naeratusi.

Kena kevadet ja meeldivat lugemist!

Täname märtsikuu toetajaid:

VILJA NÖMM, KATRIN LALL, MALLE UNT ja VIRVE JUSSIKAS

KALLIS LUGEJA!

Kui Sul on ettepanekuid, millest või kellest meie ajakirjas edaspidi juttu peaks olema, anna meile teada! Väga oodatud on nii ajakirjanduslikud kui kunstilised kaastööd.

Kui soovid meie ajakirja tellida (tasuta) või väljaandmist toetada, võta meiega ühendust!

Toimetuse telefon: **55634449** e-posti aadress: **toimetus@vaimupuu.ee**

www.vaimupuu.ee.

a/a: 221053671605 Swedbank,
MTÜ Vaimupuu

AARE HANTSON: KÕIGE KIUSTE RÕÕMUS JA TUBLI

Aare Hantson on 17aastane Pärnu noormees, kellel on rahvakeeles „vesipea“. Aare õpib Are Põhikooli 9. klassis. Vabal ajal meeldib talle aega veeta rohkem õues kui toas, ent vahest veedab ta ka tunnikese arvuti taga.

TEKST: Janek Muru, peatoimetaja
FOTOD: Kalev Lilleorg

„Aare sündis siia ilma täiesti tervena nagu iga teinegi laps,“ märgib Aare vanaema Malle Unt, kes on perele toeks nii palju kui vähegi võimalik. „Kahenädalaselt tekkis Aarel meningiit. Pärnu haiglas ei saadudki kohe jaole, mis lapsel viga on, sest ega kahenädalasel lapsel ei paista tihti väljagi, et mõni hull haigus kallal on,“ seletab Malle Unt. Selge oli, et midagi on lapsega valesti ja nii sõideti Tallinna, et last sealsetele arstidele näidata.

Väike Aare nuttis terve tee Tallinna ning keegi ei saanud aru, miks. Hiljem saadi haigusloost teada, et Aare ei talunud rõhuvahetust – kui auto kiirendas, ägenes ka nutt. Tallinnas avastasid arstid, et asi on palju hullem kui esialgu tundus: Aare ajupoolkerade vaheline kanal oli umbes.

HAIGUS JA OPERATSIOONID

Esimene operatsioon tehti Aarele kahenädalaselt. Seda, kui palju Aare elu jooksul operatsioone üle on elanud, ei tea täpselt ei vanaema Malle ega Aare isegi: neid on olnud väga, väga palju. Esimestel aastatel tegi Aare raviarst dr Ann Paal Aarele paar operatsiooni aastas ja Aare veetis enamuse oma lapsepõlvest haigla seinte vahel. „Nagu lasteaias käis,“ muigab vanaema. Operatsioonidest on Aarele väga palju kasu olnud. Aare ajupoolkerade vahele on pandud sondid, mille kaudu vedelik välja juhitakse.

Aare Hantson

Malle Unt tõdeb, et hoolimata operatsioonidest istub perekond endiselt justkui püssirohutünni otsas, sest iial ei tea, millal haigus jälle ägedamalt välja võib lüüa. Vesipäisus on haigus, millest paraneda pole võimalik ning pidevalt tuleb arvestada võimalusega, et tuleb minna operatsioonile – nii kaua, kuni inimene kasvab, tuleb sondi aeg-ajalt pikendada ning see võib ka rebeneda. Lisaks tuleb meele pidada, et selle haigusega ei tohi teha paljusid asju, mida laps tahaks teha. Aarel on hommikust õhtuni kiiver peas, et ta kusagilt mingit lööki ei saaks. Kui Aarel pea valutab, peab ta kohe rohtu võtma, sest rõhu tõttu võivad tekkida ajju „justkui pallikesed“. See tähendab, et kusagil on ummistus, mida saab eemaldada vaid operatsiooniga. Perekonna auto on alati tangitud ja sõiduvalmis, et vajadusel kohe Tallinna poole startida.

Aare perekond on alati püüdnud järgida arstide ja ametnike ettekirjutusi, teinekord isegi liiga usinalt. Kui Aare kooli läks, oli tema rehabilitatsiooniplaanis kirjas sülearvuti soetamine, et laps ei peaks oma aju koormama. Loomulikult see ka muretseti. Tollal maksis sülearvuti samapalju kui vanaema kuupalk ning poole sellest maksis Are vald. Siis aga ilmnas, et Are koolis polnudki tol ajal sellist inimest, kes oleks osanud arvutit kasutada, polnud ka spetsiaalset programmi erivajadusega inimestele. Nii tuli Aarel kooliteed alustades oma ajule teiste lastega võrdselt tööd anda.

Aare ongi paljudes asjades teistega võrdne, teda nähes ei tule paljud inimesed selle pealegi, et tegemist võiks olla erivajadustega lapsega – nii tubli ja terane on ta.

KOOL

Aare jaoks on pikad koolipäevad vahel väga väsitavad. „Mõnikord koolist koju tulles lähen kohe teki alla pikali, et end välja puhata,“ tunnistab ta. Kooliga on Aarel vedanud, sest Are Põhikool on võimaldanud Aarel kaks aastat käia 9. klassis: eelmisel aastal tegi Aare endale sel-

geks pooled õppeained ning sel aasta teise poole. „Hea, kui ta põhiharidusegi kätte saab,“ on vanaema Aare õpingutega rahul.

Otsustamiseks, mida teha pärast 9. klassi lõpetamist, on kodus andnud Aarele vabad käed. Aare unistuseks on õppida tiseriks ning hakata kunagi ise mööblit tegema. Ta on osalenud karjäärinõustamistel, ent paraku ei ole erivajadusega inimeste jaoks eriti palju võimalusi. „Karjäärinõustamisel peaks olema psühholoog, kes võtaks inimesi, nagu need on, mitte aga kõiki võrdselt,“ leiab vanaema Malle, et karjäärinõustamise ainuke ja kindel eesmärk peaks olema noortele edasiõppimisvõimaluste leidmine.

Aarele kõige lähem õppeasutus, mis talle sobida võiks, on Pärnu Kutsehariduskeskus. Paraku ei ole siin võimalust õppida lihtsama õppeprogrammi järgi, nagu Valga Kutsehariduskeskuses, Tartumaa või Viljandi Kutsekeskoolis, mis aga asuvad kodust kaugel. Vanaema Malle sõnul kaldub kaalukauss siiski Pärnu Kutsehariduskeskuse poole, kus valitaks mõni leebem eriala, mis hiljem ka normaalse palga annaks.

Mariann Hantson, Aare Hantson
ja vanaema Malle Unt.

PALJU TOREDAID INIMESI

Aare unistab elust, kus tema tervis oleks kogu aeg hea. Kahjuks on tema ettearvamatult haigus löönud juba ka silmadesse. Mõnikord muretsseb Aare, mis saab siis, kui teda peaks tabama peavalu siis, kui ta üksinda on. Peavaluga on raske mõelda ning Aare kardab, et ei oska endale abi kutsuda. Õnneks on Aarel abistajaid palju.

„Vanaema on alati abivalmis ja aitab kõigega, kui mul on küsimusi või mingi probleem,“ räägib Aare. Ka sõpradest on Aarele palju abi: nad on noormehe haigusega harjunud ning oskavad olukordadega arvestada. Näiteks kui Aarel pea valutab, toovad sõbrad Aarele ravimeid.

Aarel on vend Indrek Rikovski ja õde Mariann Hantson, kellega Aare hästi läbi saab. „Meie Aarega oleme alati samal arvamusel, vanem vend mitte,“ räägib Mariann. Vanem vend Indrek on juba täiskasvanu ja üks sellepärast ongi tal asjadele teine vaatenurk.

Vanaema Malle kiidab, et Aare on väga kohusetundlik ja väga tubli noormees. „Ta hoolib väga oma emast,“ räägib ta. „Kui ema õhtul töölt tuleb, siis on Aarel õega koos kõik koristatud ja pesud pestud.“

Peavalude ohu tõttu peab keegi alati Aarega koos olema. Aare emal on pikad tööpäevad ja nii käib Aare pärast kooli abis vanaemal, kes töötab Soigu Sotsiaalmaja perenaisena. Ka Soigu Sotsiaalmajas käib erivajadustega inimesi, ent need kõik on juba täiskasvanud.

Aare saab väga hästi läbi endast väiksematega. Kui kuskil on tulemas mõni üritus (suvepäevad vmt), siis on Aare kohe valmis sinna minema. Vanaemaga koos on nad käinud väga paljudel üritustel, peamiselt Tallinnas, kus Aare käib ka oma teraapiat saamas.

Aare on ka suur loomaarmastaja, nende peres on kaks koera ja kass. Mõni aeg tagasi soovis Aare saada endale lemmikloomaks ämblikku, ent kuna ema kardab ämblikke, vajus see plaan ruttu ära.

ERIVAJADUSTEGA INIMESTE ELUST TÄNAPÄEVA EESTIS

Aare vanaema Malle Unt on rõõmus, et meie ühiskonnas pole enam erivajadustega inimesed tõrjutud. „Seltskonnas käies on ikka näha, kuidas vanemad on oma erivajadustega lastega koos ja hoolivad neist väga. Need perekonnad, kes pole loobunud oma erivajadustega lastest, on väga tugevad perekonnad,“ tunnustab Malle Unt. Ta soovib lastele, kel pole kodust tuge ega vanemaid, mitte kohkuda haiguste ees. „Pole miski parata, tuleb elada üks päev korraga. Tuleb end kokku võtta nii palju, kui vähegi jõudu ja suutmist on. Kindlasti ei tohiks jääda üksinda, vaid tuleb ikka teistega suhelda,“ loetleb Malle

Unt nippe, mis elu kergemaks teevad. Loomulikult peab ka kohaliku omavalitsuse sotsiaalhoolekandeosakond haige lapsega perekondi rohkem aitama, ja mitte alati ainult rahaliselt: „Iga hea sõna ja toetus annab sellistele peredele jõudu,“ teab vanaema Malle.

Siiski jääb palju võimalusi erivajadusega inimeste jaoks kättesaamatuks just rahapuuduse tõttu. „Sõidud on kallid, rohud on kallid – kõik on meie riigis kallis, aga toetused erivajadustega inimestele on häbiväärselt väikesed,“ nendib Malle Unt. „Tihti puuduvad puudega lapse perekondadel materiaalsed võimalused ning paljude laste erilised anded lähevad lihtsalt raisku, sest nende arendamiseks ei ole raha.“

Vaimupuu toimetis soovib Aarele, tema perekonnale ja sõpradele kõike head ja ikka tahet elus edasi minna! ■

SELJAAJUSONG JA VESIPÄISUS

MIS ON SELJAAJUSONG JA VESIPÄISUS?

Vastab lastekirurg Ann Paal:

Seljaajusonga korral on lõhestunud lülisambast välja sopistunud seljaaju. Selline loote väärareng kujuneb raseduse esimese 28 päeva vältel, kui tulevase närvisüsteemi ja luustiku algete areng ei kulge normaalselt. Ajusong vajab kirurgilist eriravi. Enamasti kaasnevad seljaaju väärarenguga mitmesugused halvatusnähud, sest närviimpulsid ei liigu normaalselt.

- Vesipäisuse korral on peas anomaalselt palju ajuvedelikku. Ajuvedeliku äravoolu häire ravi üheks võimaluseks on spetsiaalse silikoontoru istutamine kehasse, et juhtida liigne ajuvedelik peast ära, näiteks kõhuõõnde.

Statistika järgi sünnib iga tuhandes beebi närvisüsteemi väärarenguga.

Närvisüsteemi väärarengu (sealhulgas ajusonga ja vesipea) profülaktikaks soovitab Ülemaailmne Tervishoiuorganisatsioon kõigil fertiilses eas naistel võtta 400 mikrogrammi foolhapet päevas.

Sotsiaalkindlustusameti sotsiaalteenuste ja ekspertiisi osakonna peaspetsialisti Karin Kodasma.

Puudeotsuste tegemist ei mõjuta puude raskusastmega inimeste ega taotlejate arv

TEKST: Karin Kodasma, Sotsiaalkindlustusameti sotsiaalteenuste ja ekspertiisi osakonna peaspetsialist
FOTOD: erakogu

KAS PUUDE RASKUSASTME MÄÄRAMISEL ARVESTATAKSE INIMESE REAALSET TÖÖVÕIMET? VÕIB JU OLLA, ET INIMENE SAAB KODUS HAKKAMA, KUID TÖÖTURULE SIISKI EI SOBI.

Puude määramisel inimese töövõimet, st tema sobivust tööturule ei arvestata, küll aga arvestatakse seda püsiva töövõimetuse määramisel. Püsiva töövõimekaotuse protsendi määramisel hinnatakse isiku tervisehäire mõju tema töövõimele, arvestades omandatud haridust ja varasemat töökogemust, ning sellest lähtuvalt määratakse konkreetne protsent. Puude raskusastme määramisel hinnatakse aga:

- tööaliste isikute puhul funktsiooni kõrvalekalde ulatust võrreldes teiste samaealiste inimestega ning arvestades suhtumuslike ja keskkondlike takistuste esinemist ühiskonnaelus osalemisel;
- laste ja pensioniealiste isikute puhul kõrvalabi, juhendamise ja järelevalve vajadust.

Puude raskusaste ja lisakulud tuvastatakse sotsiaalministri 23. septembri 2008. aasta määruse nr 61 alusel. Määrus kannab pealkirja „Puude raskusastme ja lisakulude tuvastamise tingimused, kord ja tähtjad, hüvitatavate lisakulude arvutamise tingimused ja kord ning nõuded rehabilitatsiooniplaani vormi täitmisele“.

PUUDEGA INIMESTE HULK ON KASVANUD 20 000 VÖRRA. KUIDAS SOTSIAALKINDLUSTUSAMET LOODAB SELLEGA TOIME TULLA JA LANGETADA ÕIGLASED OTSUSED PUUDEASTME MÄÄRAMISEL?

Puude raskusastmega inimeste hulk ega ka taotlejate arv ei mõjuta puudeotsuste tegemist. Sotsiaalkindlustusamet menetleb kõiki ekspertiisitaotlusi ühtse tava kohaselt vastavalt ekspertiisitaotluse menetlemise korrale, kus on määratletud iga ametniku tegevus alates dokumentide registreerimisest ja kontrollimisest kuni ekspertiisotsuse vormistamiseni.

Sotsiaalkindlustusamet kaasab igasse ekspertiisi ekspertarsti, edastades sellele läbivaatamiseks ekspertiisitaotluse koos kõigi ekspertiisiks vajalike dokumentidega. Nendeks on isiku ekspertiisitaotlus, isiku kohta tervise infosüsteemis olevad andmed ja/või isiku ravi- või perearsti poolt saadetud tervises seisundi kirjeldus, rehabilitatsiooniplaani olemasolul ja kordusekspertiisi korral ka varasemate ekspertiiside dokumendid. Nende andmete ja dokumentide põhjal annabki ekspertarst arvamuse isiku puude raskusastme ja lisakulude vajaduse kohta. Samuti lähtub ekspertarst oma arvamuse andmisel juba eespool nimetatud sotsiaalministri määrusest. Iga taotluse läbivaatamisel ollakse väga põhjalikud.

KAS PUUDEGA INIMESTE ORGANISATSIOONID ON TEINUD SOTSIAALKINDLUSTUSAMETILE OMA ETTEPANEKUD PUUDE MÄÄRAMISE KOHTA?

Puude raskusastme ja lisakulude tuvastamise süsteemis viidi sisse muudatused, mis jõustusid alates 1. oktoobrist 2008. Pärast seda ei ole puudega inimeste organisatsioonid puude määramise muutmissetepanekutega ametlikult Sotsiaalkindlustusameti poole pöördunud. 2011. aasta märtsist kuni augustini analüüsis Sotsiaalkindlustusamet puude raskusastme ja lisakulude tuvastamise kitsaskohti asutusesiseselt. Oma ettepanekud edastasime Sotsiaalministeeriumile. Kuna püsiva töövõimetuse tuvastamise süsteem on muutmisel, siis selle raames on plaanis muuta ka tööaliste inimeste puude raskusastme ja lisakulude tuvastamist. ■

Pärnu Toimetulekukooli laste joonistused.

PÄRNU TOIME- TULEKUKOOL: VÄIKE, AGA TUBLI

TEKST: Helen Luik, Pärnu Toimetulekukooli õppealajuhataja
FOTO: Pärnu Toimetulekukool

KMõõduka vaimupuudega lapsi on Pärnus õpetatud 1990. aastast. Pärnu Lastekodu eestvedamisel avati 1. septembril 2000 raske ja sügava vaimupuudega lastele hooldusklass Pärnu Lastekodus. 1. septembril 2002 alustas tööd iseseisev Pärnu Toimetulekukool, kus oli neli klassi: noorem, keskmine ja vanem aste ning vene klass mõõduka vaimupuudega õpilastele.

Kaks hooldusklassi raske ja sügava vaimu- ja liitpuudega lastele jätkasid õppetööd Pärnu Lastekodu juures.

2011. aasta suvel toimusid koolis suured ehitustööd, vahetati kogu koolihoone aknad ja ehitati juurde ruumid hooldusklassidele. Teoks sai suur unistus – alates 24. oktoobrist 2011 on kool üks tervik. Tänapäevaks on kool kasvanud 9 klassikomplektini: 5 eesti õppekeelega toimetulekuklassi, 1 vene õppekeele klass ja kolm hooldusklassi. Õppetöö toimub lihtsustatud riikliku õppekava alusel toimetuleku- ja hooldusõppe järgi.

Igale õpilasele koostatakse igaks poolaastaks individuaalne õppekava, milles arvestatakse võimalusel isiklikke rehabilitatsiooniplaane. Õppetöö kestab üheksa aastat. Pärast põhikooli lõppu võib õpilane lapsevanema avalduse alusel ja kooli õppenõukogu otsusega kahe pikendatud aasta ja ühe lisaõppeaasta jooksul täiendada ja kinnistada oma oskusi, et tulla paremini toime iseseisvas elus.

Toimetulekukool asub Pärnu Ülejõe linnaosas. Toimetuleku- ja hooldusõppel peab olema tihe seos iga-

päeaeluga. Linnakooli suureks plussiks on võimalus sagedasteks õppekäikudeks teenindus- ja kaubandusettevõtetesse ning kultuuriasutustesse. Palju tähtsustatakse praktilisi oskusi, mida õpilased saavad arendada õppekõrgis ja loovusklassis. Tihe koostöö on Pärnu Loodus- ja Tehnikamajaga, kus noormehed saavad õppida puutööd.

Kooli võimalustest ja õpilase erivajadustest lähtuvalt on toetava õppekavavälise teenusena meie õpilastel võimalik osaleda füsioteraapia tundides. Füsioteraapia tunnid on individuaalsed või toimuvad väikeses rühmas (kuni 4 õpilast). Kasutatavate vahendite valik on kooli tegevusaastatega täienenud. Märkimist väärib, et koolis on Grossi trenaažöör, kaks erinevat velotrenaažööri, treeningpink nii jalgade- kui käte jõudluse arendamiseks ja batuut. Lisaks on palju füsioteraapia vahendeid, mis pakuvad huvi eri vanuses õpilastele.

Vastavalt tunniplaanile on õpilastel kuni 2 korda nädalas tunnid eripedagoogi juures. Eripedagoogi põhitegevus on erimetoodikat kasutades suunata õpilase arengut ning soodustada psüühika ja isiksuse arengut. Eripedagoog aitab kujundada õpilase verbalseid või alternatiivseid suhtlusoskuseid ning tegeleb ka kõneraviga.

Kolmandana, kuid lapsevanemate jaoks väga olulise õppekavavälise teenusena saab meie kool pakkuda päevahoiuteenust (k.a koolivaheaegadel ja suvel) ja koolibussi transporti. See annab vanematele võimaluse tööl käia. Idee oli ja on pakuda lastevanematele puhkust ja aega iseenda jaoks.

Kooli algusega tekkisid ettevõtmised, millest on tänaseks saanud kooli traditsioonid. Igal aastal toimub sügise sünnipäeva tähistamine ja sügisnäitus. Traditsioonilised on mardi- ja kadripäeva tähistamised. Tähtsal kohal on advendi- või jõuluootuseaeg, mil korraldatakse adventihommikuid ja jõululaata. Veebruaris tähistatakse sõbrapäeva ja Eesti Vabariigi sünnipäeva. Kevadel kosutame tervist spordiüritustega. Mais toimuvad klassi-ekskursioonid, matkad ja väljasõidud mitmesugustesse põnevatesse paikadesse. Pingelisele õppetööle järgneb suvelaager, mida Pärnu Toimetulekukool korraldab juba 2003. aastast. See on sündmus, mida hakatakse ootama juba iga uue kooliaasta algust peale.

Pärnu Toimetulekukool on Pärnu linna noorim ja õpilaste arvu poolest väikseim kool, kuid just see väiksus annab võimaluse tagada igale õpilasele turvaline õpikeskkond, läheneda igale õpilasele individuaalselt ja olla erivajadusega last kasvatavale perekonnale igakülgset toeks ja abiks nende lapse kasvatamisel ja õpetamisel. Oleme avatud ja noor kool, valmis koostööks kõigiga, kes on huvitatud erivajadustega laste arengust ja käekäigust. ■

Lapsed tunnevad tantsimisest rõõmu.

Jõulutrall.

Pärnu Toimetulekukool asub aadressil Pärnu, Rõugu 8a.

Taastusravi & Hotell Wasa.

TAASTUSRABI & HOTELL WASA

TEKST: Mairi Lilleleht, vastuvõtuosakonna juhataja
FOTOD: Taastusravi & Hotell Wasa

Taastusravikeskus ja hotell Wasa Pärnu rannarajoonis on väärikate traditsioonidega mitmekülgne majutus- ja terviseasutus. Roheliste puisteede keskel asuva maja ühel pool on meri ning teises suunas jääb lühikese jalutuskäigu kaugusele kaunis südalinn.

Wasa mitmekülgsed toetava taastusravi võimalused, tervise parandamist soodustavad protseduurid ning lõõgastavad hoolitsused seob kompaktselt tervikuks hubane majutus ja suurepärase asukoht. Väike majadekompleks on kodune ja mugav: hotell pakub majutuseks 83 tuba kuni 160 kohaga kokku kolmes eriilmelises hoones – Vasa, Eha ja Villa majas.

TERVISEKONTROLL JA TAASTUSRABI

Wasa tipptasemel täpne tervise hindamine ja raviprogrammid on suunatud eelkõige südamehaigustest taastujaile, kelle sooviks on vältida probleemide ägenemist ja kordumist, parandada kehalist töövõimet ja tervisega seotud elukvaliteeti. Meie taastusravi meeskonna mitmekülgne kompetents võimaldab aidata ka krooniliste

liigesehaiguste ja erinevate närvikahjustustega patsiente. Wasas asub üks väheseid maailmatasemel **hapnikuanalüsaatoriga koormustesti aparate** Eestis, mis on samaväärselt sobilik ja usaldusväärne nii südamehaige kui treeningu- ja tervisehuvilise aeroobse võimekuse testimisel. Hapnikuanalüsaator mõõdab väga täpselt keha hapnikutarbimist varieeruva füüsilise koormuse ajal ning määrab optimaalse treeningpulsi läved. Südamehaige patsiendi ravis on see meditsiiniliselt täpne test aluseks taastumise optimaalsete eesmärkide seadmisel, terviseteadlikule sportijale annab ta aga parima teadmise tulemuslikust ja individuaalselt sobivast treenimisest.

LÕÕGASTUS JA KUURORTPUHKUS

Wasa hoolitsuste valikus on massaažid ja vannid, lihaspingeid leevendavad protseduurid, saunad ja soolakamber. Maja looduskaunis mereäärne asukoht pakub rohkelt võimalusi ka liikumiseks vabas õhus. Terviseteadlik elustiil on igapäevase heaolutunde kindlaks aluseks. Hooliv tähelepanelikkus iseenda ja lähedaste suhtes on aga parim eeldus stressirohkete elust tingitud ülekoormuse vältimisel ning võimalike südamehaiguste ennetamisel.

Maja pakettide valik mõnusa kuurortpuhkuse veetmiseks on mitmekülgne ja pidevalt täiendamisel. Meie juurest leiab alati mugava majutuse ja looduskauni ümbruskonna, lõõgastusprotseduuride ja tervise taastumist toetavat ravi, aastajale sobilikud soovitusel vaba aja veetmiseks.

Tervitame Sind hubases ja mitmekülgses Wasas!

Taastusravi & hotell Wasa
Eha 2, 80010 Pärnu, Eesti
T +372 445 0750
F +372 445 0770
info@wasa.ee
www.wasa.ee

Wasa interjäär.

MÕNUS PUHKUS PÄRNUS

Mitmekülgne lõõgastava puhkuse pakett kaunis Pärnus!

Soodushind kuni 11.05.2013. 59,50 €/pakett/inimene
12.05.-31.08.2013. 90 EUR/pakett/inimene

Pakett sisaldab:

- 2 ööd majutust (ühele inimesele) kahekohalises toas
- 2 buffet hommikusööki 7.30 – 10.00 (teisel päeval ja lahkudes)
- 1 buffet lõunasöök 12.30 – 14.00 (teisel päeval)
- 2 buffet õhtusööki 17.00 – 18.30 (saabudes ja teisel päeval)
- 2 protseduuri järgnevast valikust:

Käsimassaaž	25 min
Soolakamber	40 min
Ürdi-pärlivann	10–15 min
Massaaživoodi	40 min
Parafiin-osokeriitrav	15 min
Infrapunasaun	30 min

- Tasuta sissepääs Pärnu Kuursaali üritustele (v.a.eriüritused). Sündmuste kavaga tutvu lähemalt www.kuur.ee.
- Tasuta parkimine hotelli ees vabade kohtade olemasolul
- Tasuta WiFi kasutamise võimalus.

Lisatasu ühekohalise toa eest 8 € /päev
Lisatasu sviidi eest 32 € /päev

Info & broneerimine: Taastusravi & hotell Wasa • T +372 445 0750
info@wasa.ee • www.wasa.ee

MMG & RAVIKESKUSED

„Tervis algab hoolimisest“

Tore Fotograaf Pille Aug, „Vahtra”
Tugikeskuse klient.

RATASTOOLIGA LIIKLEMISE TURVALISUS JA VÕIMALUSED RAPLAS

TEKST: Inna Tamm, Rapla vallavalitsuse sotsiaalnõunik
FOTOD: Pille Aug, Tugikeskus „Vahtra”

Meil on jätkuvalt sotsiaalvaldkonnas alalõigud, mis on mõeldud puudega inimestele teenuste osutamiseks või MTÜde toetamiseks, kes selliseid teenuseid pakkuda soovivad. Puudega inimesed saavad sotsiaaltoetusi taotleda nagu teisedki Rapla valla elanikud.

Teiste valdadega sarnaselt maksame hooldajatoetust ja puudega lapse hooldajatoetust. Läänud aastal avasime

puudega lastele Alus väikeklassi ning Raplas on Pääsupesa lasteaed, kus samuti erivajadustega lastele teenuseid osutatakse. Alusse planeeritava hariduskeskuse puhul arvestatakse algusest peale sellega, et puudega lastel seal mugavam ja turvalisem õppida oleks.

Toetuste ja teenuste osas järgime sotsiaalministeeriumi soove ning üritame vastavaid ettevõtmisi Rapla vallas käivitada.

Kõige põnevam uus projekt oli läinud aastal kahtlemata puudega inimese elukohta kohandamine, mida me tegime koostöös Lions Club'iga. Kõigepealt tellisime Astangu Toimetulekukeskusest abivajaja korteri hindamise. Seejärel hinnati abivajaja võimet liikuda. Olgu öeldud, et tegemist on noore ratastoolis naisega, kelle elukohta me oleme juba korra püüdnud paremaks muuta, kuid esimesel korral see siiski nii hästi ei õnnestunud. Kuna Lions soovis samuti abistada, ühendasime oma ressursid ja ajasime asja varasemast kogemusest õppust võttes korda.

„Vahtra tantsud tähtedega“ toimus eelmisel aastal juba viiendat korda ja ka sel aastal toetame seda kindlasti. See on väga tore ja südantsoojendav ettevõtmine, mille kuulsus ulatub Rapla valla piiridest palju kaugemale.

Tänuväärset tööd just selles valdkonnas on teinud kauaegne Rapla vallavolikogu liige Vladimir Korolkov, kes ise ratastooliga linnakeskkonnas liikudes probleemseid kohti tuvastab. Temalt on tulnud palju asjalikke ettepanekuid, mida vastavalt võimalustele ka ellu viiakse. Rapla linna arengukavasse on sisse kirjutatud punkt, mille järgi linna üritatakse arendada universaalse disaini põhimõtetest lähtuvalt – kõigil kodanikel peaks olema ligipääs seadusandlusele, internetile kui ka füüsilisele keskkonnale. Selge on see, et meil ei jätku ressursi kõigi vanade ehitiste ümberehitamiseks ja neile ratastooliga juurdepääsude loomiseks, kuid meie ehitusspetsialist hoiab silma peale, et uute puhul oleksid need olemas.

Mõni aasta tagasi sai lisaks linlastele ka Rapla külaliste peale mõeldes tehtud ettepanek kirikusse ratastooliga ligipääsu ja invatualeti rajamiseks. Hetkel on kergeks murekohaks raamatukogu, kuhu ratastooliga ligipääs kaldtee näol on küll olemas, aga hoone valele poole avanevast välisuksest ratastoolikasutaja iseseisvalt hästi sisse ei saa. Samas on raamatukogus olemas invatualett.

Kaks asutust, kuhu ratastooliga praegu ei pääse, on Töötukassa ja Migratsiooniamet. Seal peab ametnik klijendile alla vastu tulema. Ka Rapla volikogu teisel korrusel asuvasse saali ratastooliga ei pääse. Oleme korduvalt püüdnud lahendusi leida, kuid hoone ehituslik lahendus seda lihtsalt ei võimalda. Igatahes on probleemsed

ratastooliga liiklemise kohad linnas meile hästi teada ja tänu Vladimir Korolkovile kogu aeg meeles.

Sotsiaalkomisjon on leidnud, et kaasaegsete sotsiaalteenuste osutamiseks tuleks Rapla Hooldekeskusele (Kuu-siku tee 5) teha juurdeehitus. Praegu on seal vanas majas Töötute Rehabilitatsioonikeskus, mida endisel kujul enam ei vajata. Käesoleval aastal tahaksime töötada välja juurdeehituse eskiisprojekti, et ehitada esimesele korrusele välja ruumid, kuhu pääseb juurde ratastooliga, ning teistele korrustele võib-olla ruumid vaimsete erivajadustega inimeste jaoks.

Teenuseid saab kõige paremini osutada ikkagi kohas, kus nende tarbijate hulk ületab kriitilise massi, ehk seal, kus inimesed reaalselt käivad ja käia tahavad. Sotsiaalvaldkonna inimesed Raplas on ühel nõul – sellist juurdeehitust oleks hooldekeskuse juurde väga vaja. Rapla valla arengukavva oleme selle sisse kirjutanud.

Loomulikult jätkame sotsiaaltoetuste maksmist ja laiapõhjalist sotsiaalteenuste arendamist. Loodame ka heale jätkuvalle koostööle MTÜdega. Vallas pakutakse sihtgruppidele kättesaadavat invatranspordi teenust, koduhooldustöötajate kasutuses on kaks elektriautot. Vallal on olemas avahooldusteenus, kriisipinnad – kõiki neid teenuseid tahame muidugi kaasajastada.

KOMMENTAAR: ILVI PERE, RAPLA VALLAVANEM

Meie sotsiaalosakond ja hooldekeskuse inimesed teevad tänuväärset tööd ja usaldan nende kogemusi puudega inimeste probleemide lahendamisel. Väga südamlük ettevõtmine oli "Vahtra" tantsud tähtedega" – usun, et just läbi selliste ürituste märkame puudega inimesi rohkem ja leiame võimalusi nende toetamiseks. Andsin ka lubaduse, et 2013. aasta sügisel osalen üritusel juba ise tantsupartnerina.

Rapla Keskraamatukogu.

Rapla säästumarket.

IF kindlustus.

Rapla kultuurikeskus.

Kuulajad olid palju.

TÜ EETIKA- KESKUSE KOLLOKVIUM „Inimese väärtus. Puue- tega inimesed Eestis“

TEKST: Triin Pisuke-Roos, TÜ eetikakeskus
FOTOD: Janek Muru

6. märtsil 2013 toimus Tallinnas Eesti Puuetega Inimeste Kojas Tartu Ülikooli Eetikakeskuse kollokvium „Inimese väärtus. Puuetega inimesed Eestis“. Inimväärikuse ning puudega inimeste

olukorra teemal vestlesid puudega inimesed ise, ametnikud, mitmete liitude esindajad, arstid, ajakirjanikud, üliõpilased. Eeskõnelejad olid ajakirjanik ja saate „Puuetepunkt“ produtsent Tiina Kangro ning Riigikogu sotsiaalkomisjoni liige dr Viktor Vassiljev. Vestlust juhtis TÜ religioonipedagoogika dotsent Olga Schihalejev. Järgnevalt mõned olulisemad mõtted toimunud arutelust. (Kollokviumist tehti ta videosalvestus, mida saab vaadata veebilehel <http://www.eetika.ee/1180062>)

Iga inimene on väärtus ning iga ühiskond on nii tugev kui tugev on tema nõrgim lüli – see väide oli üks kandvamaid mõtteid kogu arutelus. Inimesed on erinevad ning selles erinevuses seisneb rikkus, sest erinevad inimesed täiendavad üksteist. Kujutage ette, et kõik inimesed oleksid ühesugused. Mida oleks siis üksteiselt õppida, kuhu areneda? Oluline on mõista, et igas inimeses on midagi positiivset, mida ta saab teistega, kas või oma pereleikmetega, jagada.

Kui peame igat inimest väärtuslikuks sõltumata tema erivajadustest, siis eeldab see seda, et me arvestame üksteisega. Nii näiteks on uute hoonete projekteerimisel oluline mõelda ka liikumispuudega inimestele. Paraku on eripärade arvestamisega suuri probleeme, seda eelkõige riiklikul tasandil. Näiteks peab puudega inimene vajalik-

ke abivahendeid eraldi taotlema ning pärast seda ootama kuid või isegi aastaid järjekorras. Iga abivajajani vajalik seade või vahend ei jõuagi. Näiteks teeb vastav komisjon otsuse, kes saab hirmkalli kuuldeaparaadi, kes aga sellest ilma jääb, sest sotsiaalsüsteemil pole piisavalt raha.

Üks osalenu tõi välja, et raha erivajadustega inimeste jaoks on tegelikult olemas küll, kuid see ei jõua abivajajani. Kui igale lapsele mõeldud pearaha oleks n-ö selle lapse pea küljes, st laps saaks oma koolis kätte kõik talle vajalikud protseduurid (nt talle ette nähtud ravivõimlemise), siis oleks olukord tunduvalt parem. Dr Viktor Vassiljevi sõnul on erivajadustega inimeste kehva elukvaliteedi põhjuseks see, et riik on kasumi teenimisele suunatud äriühing, kus peamisteks väärtusteks on edu, rikkus ja noorus, mitte inimene ning tema heaolu.

Kuna puudega inimesed peavad vajalikke abivahendeid „manguma“, siis tunnevad nad end ühiskonnaelust kõrvalleheidetuna. Selle kohta tõi näite Tiina Kangro. "Kujutage ette, et prillid maksavad sama palju kui auto ning on seega suurele osale inimestest kättesaamatud. Sel juhul langeb suur osa noori inimesi tööturult välja, sest kehva nägemise tõttu ei saa nad oma senist tööd jätkata. Prillidega saaksid nad aga elada täisväärtuslikku elu. Nii on ka teiste abivahenditega: kui erivajadusega inimesel on sobiv abivahend, siis on ta suuteline osalema ühiskonnaelus."

Üheks oluliseks aruteluteemaks oligi puudega inimeste lõimumine ühiskonda. Levinud on suhtumine, et puudega inimesed on riigile koormaks ning neile tuleb peale maksta. Kui keskkooli lõpetanud puudega noor jääb koju ning koos temaga ka ta ema, kes on oma lapse pärast sunnitud töölt lahkuma, siis istuvadki nad kahekesi kodus ja ei too riigile mitte mingit tulu. Kui sellele noorele leida aga jõukohane töö, siis saab ta ka ema tööl käimist jätkata ja on ilmselge, et riik saab siit omale kahe inimese maksud. Võiks öelda, et need 140 000 puuetega inimest on riigi jaoks kasutamata ressurss, sest igaüks neist oskaks ilmselt midagi hästi teha. Kui sellest materiaalsest vaatepunktist edasi minna ning rääkida inimeste õnnelikkusest, siis on kindel, et inimväärikus on üks õnne komponente. Inimväärikuse austamine võiks tähendada seda, et igal inimesel (kui ta pole just suli või pätt) lastakse täisväärtuslikult elada, tema isikupära aktsepteeritakse, võimaldatakse talle eluks vajalikud (abi)vahendid ning antakse talle võimalus leida enda jaoks sobiv tegevus.

Kollokviumil osalenud olid üksmeelel selles, et oluline on tegeleda hüllemate olukordade ennetamisega: hoida juba noorelt oma tervist (et ei tekiks nt kuulmiskahjustusi), võimaldada inimesele vajalik abivahend ning võimal-

dada talle sobiv roll (kas või vabatahtlik töö) ühiskonnas, sest inimese üks suurim vaenlane on tegevusetus.

Puudega inimestesse suhtumise kujunemisel on oluline roll kodusel kasvatusel. Üks osalenutest ütles, et temale tegi ema väga varakult selgeks, et narrida ei sobi neid, kes on paratamatult sinust erinevad (nt need, kes ei saa ise liikuda, kellel on üks käsi puudu vms), kuna nad ei saa oma olukorda midagi parata. Mitmed teised osalenud rõhutasid samuti kodust saadud kasvatusel olulisust, mis paneb aluse inimese suhtumisele iseendasse ning teistesse.

Tiina Kangro julgustas erivajadustega inimesi kodust julgelt välja tulema ning oma lugusid rääkima, sest nii on võimalik kaasinimeste mõistmist suurendada. Muutused paremuse poole toimuvad, kuid väikeste sammude haaval ja suur roll on siin selgitustööl – sellel, et inimene on inimene sõltumata oma juuksevärvist või erivajadusest. Nagu üks osalenu ütles, on kurb see, et häbenevad puudega inimesed, kes tegelikult ei peaks üldse häbenema, ja need kes peaksid, ei tee seda. ■

Vasakul Riigikogu liige dr Viktor Vassiljev & TÜ religioonipedagoogika dotsent Olga Schihalejev.

KOKKUVÕTE

EPIKojas räägiti puudega inimese väärtusest Eesti ühiskonnas. Kui puudega inimene istub kodus ega tööta, on see halb nii talle kui riigile.

Viisakas suhtumine puudega inimestesse näitab head kasvatust.

Imearmas lillekujuline
kihiline võileib.

VÕILEIVA- KONKURSS 2013

TEKST: Janek Muru
FOTOD: Kalev Lilleorg

Esimest korda toimus Pärnu Nooruse Majas võileivakonkurss, mis kulges väga positiivses võtmes. Omavahel võtsid mõõtu Eesti päevakeskuste ja hooldekodude 12 meeskonda kokku ligi 50 võistlejaga, kes toimetulekuõppe raames kokandusringides oma tegevust harjutanud. Korraldajateks olid Pärnu Haigla Päevakeskuse töötajad esotsas Pärnu Haigla Psühhiaatriakliiniku Päevakeskuse tegevusjuhendaja Roman Gussevig.

Võileivakonkurss on suunatud põhiliselt psüühilise ja liikumispuudega inimestele ning üritustele on kutsutud põhiliselt päevakeskused ning hooldekodud. Küsimusele, et kas oli ka raske saada kõiki organisatsioone kokku, vastab Roman lihtsalt: „Kes teeb, see jõuab, ja nii polnud ka inimesi kokku saada raske, tuli vaid rääkida ürituse ideest. See meeldis inimestele ning nii nad kokku tulidki.“

Osalesid „Iseseisev Elu“, SA Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskus, MTÜ Viljandi „Singel“, Vändra Sotsiaalmaja,

ASi Hoolekandeteenused Koluvere ja Tori Kodud, Türi Päevakeskus, Tugikeskus „Vahtra“, Tori Sotsiaalmaja, Pärnu Päevakeskus, Pärnu Haigla Päevakeskus ja Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskuse koduteeninduse õppijad.

Rahvast tuli üritusele palju rohkem kui korraldajad arvasid: idee oli algul väike, ent kasvas kordades suuremaks, mis tegi korraldajatele vaid rõõmu. Nii jäi ka Roman Gussev selle tore üritusega väga rahule ja tänab kõiki osavõtjaid ja sponsoreid: OÜ Promtei, Vendor, Pagari-poisid ja Rannarootsi.

Žürii ülesanne oli vaadata, kuidas üritusel osalenud võistkonnad võileibu tegid, maitsta võileibu ning anda oma hinnang. Kõige kiiremateks võileivavalmistajateks tunnustati Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskuse õpilased. „Üritusel võitsid kõik. See oligi ürituse mõte. Esile oli toodud kolm kategooriat. Oleks neid olnud rohkem, oleks kõik võitnud, sest žürii arvates olid kõik väga head ning raske oli otsustada.“

Roman Gussev loodab, et üritus muutub traditsiooniliseks. Järgmine aasta võiks teemaks olla magustoidud või salatid, mis esitaks uue väljakutse ja ei tüütaks inimesi ära, vaid oleks iga aasta erinev ja loominguline. Võileivakonkursil lõi meeleolu Pärnu Haigla Päevakeskuse bänd SiMa. ■

Žürii võileibu hindamas.

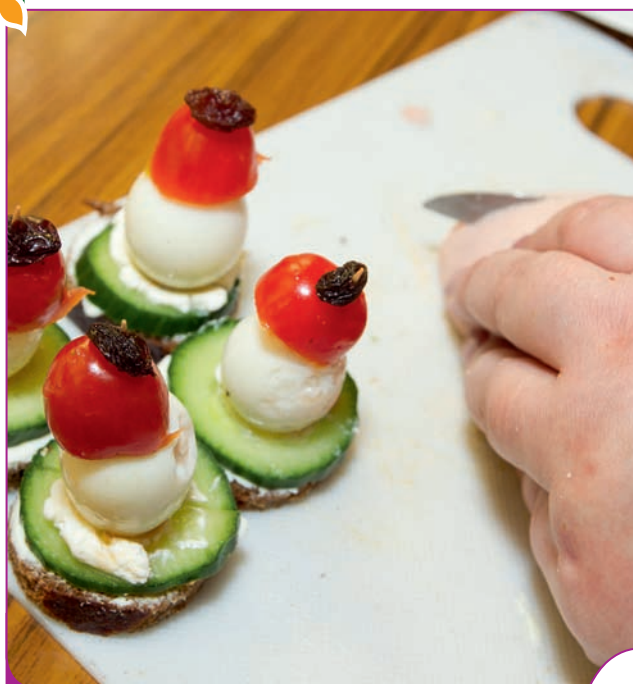
Tööhoos on Ele Janno ja Ingrid Buht "Vahtra" Tugikeskusest.

Vaata mis saiaast alles jääb! - Maagiaga tegelevad Ave Aaslaid ja Ester Tori Sotsiaalmajast.

Lõbusad võileivad.

Toredad võileivatornid.

Vändra sotsiaalmaja noored meisterdasid rongikujulise tordi.

Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse koduteeninduse õppurid ja õpetajad.

Karmo Ruusmaa annab näpunäiteid maalimiskunstist.

KOHTUMINE KUNSTNIKU KARMO RUUSMAAGA

TEKST: Hely Kuus „Vahtra” tugikeskuse tegevusjuhendaja
FOTO: Kalev Lilleorg ja Karmo Ruusmaa

12. märtsil kutsus Vaimupuu Taire Ehaveri eestvedamisel oma sõpru puudega noorte keskusesse Juks kohtuma kunstniku, illustraatori ja disaineri Karmo Ruusmaaga. Üritusele oli kohale tulnud Haabersti klubimaja, Juksi kooli ja „Vahtra” Tugikeskuse noored

Nägime kunstniku töid arvuti kaudu ja kuulsime nende saamislugusid. Nii näiteks joonistas Karmo Ruusmaa kahe päevaga 50 kirjaniku näopildid. Küsimuse peale, et milline pilt on tema lemmik, ei osanudki ta ühtegi nimetada, kuna ta on oma tööde suhtes väga kriitiline ja tagantjärei oma pilte väga hea meelega ei analüüsi.

Huvitav oli see, et kõik need tööd olid valminud arvuti ja puutetundliku kuvari abil. Karmo näitas, kuidas kasutada arvutit kunstitöö valmimiseks, ja lubas kõigil soovijail ka kätt proovida. Seda võimalust kasutati väga agaralt. Puutetundlikule kuvarile ei olnud

varem keegi joonistanud. Kunstnik näitas ka töövõtteid, kuidas arvuti abil joonistatud pilti ilmestada. Kohaletulnutele pakuti ka teed ja küpsiseid. Oli muljeterohke kohtumine. Suur tänu selle eest Tairele ja Karmo Ruusmaale!

Puutetundliku ekraaniga on joonistamine lihtne.

Karmo Ruusmaa töö "Tommyboy".

KARMO RUUSMAA: INSPIRATSIOON MUUSIKAST

TEKST: Hely Kuus, "Vahtra" Tugikeskuse tegevusjuhendaja
FOTO: Karmo Ruusmaa joonistused

Pärnu maakonnast pärit Karmo räägib meile oma elust. Karmo on õppinud Saksamaal disainifirmas. Saksamaalt töö kõrvalt käib ta ka Eestis. Karmo tegeleb siia maani Saksamaa disainifirmas disainimisega. Karmot on küll kutsutud telesse ja raadiosse, ent noormees hoiab madalat profiili. Lastega ja lasteraamatutega seotud üritustele läheb noormees aga hea meelelega. Praeguseks on Karmol juba oma disainifirma, nii et noormees noormees on oma aja peremees ega sõltu kellestki. Küsimuse peale, kas on loota kunagi ka Vaimupuu ajakirja embleemiga särke, vastab Karmo lootusrikkalt, et miks ka mitte, kui on mõni üritus tulemas.

Küsimuse peale, kust Karmo saab inspiratsiooni riiete tegemiseks, vastab noormees lihtsalt: „Vaatan näiteks aknast välja, saan inspiratsiooni.“ Karmo sõnul võib teda inspireerida ükskõik mis, kas või ilus päev, vihmasadu, tore sõber. Ent enamjaolt saab Karmo inspiratsiooni muusikast. Karmo muusikamaitse on „seinast seinä“, sest erinevad stiilid käivad käsikäes. Kas Karmol on muusa või mõni eriline asi, mis annab alati inspiratsiooni? „Otseselt ei ole,“ ütleb noormees, ent lisab muiates: „Muusad on vahelduvad. Ühesõnaga: neid on hästi palju.“ Loomingulist kriisi noormees ei kurda, inspiratsiooni leidub alati.

KARMO KOKKUPUUDE ERIVAJADUSTEGA INIMESTEGA

Karmo räägib, et lapsepõlves maal suures majas elades elas alumisel korrusel üks poiss, kellel oli raske puue, aga alati oli see poiss Karmoga ja teiste noortega koos seltskonnas ning kõik mõistsid ja võtsid poissi nagu endasugust. Peale seda pole Karmo eriti puudega inimestega kokku puutunud: „Niipalju kui tänaval näha on, niipalju on kokkupuuteid olnud.“

KARMO ARVAMUS TÄNAPÄEVA SUHTUMISEST PUUDEGA INIMESTESSE

Karmo arvates on erivajadustega inimesed tänapäeva ühiskonnapildis täiesti olemas. Karmol ei teki tunnet, et tuleks justkui uude maailma ja näeks teistsuguseid inimesi, et ka erivajadustega inimesed on meie seas täiesti olemas. Karmo on arvamusel, et näiteks kunstnikud ja tõsised loo-

meinimesed ongi natukene „kiiksuga“, ehk vaimse puudega inimene ei ole kindlasti inimene, kellest ei või iial saada näiteks andekat kunstnikku. Seega võib vabalt ka erivajadusega inimene olla väga andekas kunstnik ja loomeinimene. ■

Karmo Ruusmaa töö "Siim Kallas".

KOKKUVÕTE

Kunstnik Karmo Ruusmaa võtab kõiki inimesi võrdsetena. Tal on oma disainifirma ja tal läheb hästi. Meie kõigi rõõmuks kujundas ta ka Vaimupuu t-särgid.

TOMATISUPP INGVERI JA APELSINIGA

TEKST: Taire Ehaver
FOTOD: Vaimupuu

Kogus: neljale

Vaja on:

50 G OLIIVIÕLI

50 G INGVERIJUURT

ÜKS APELSIN (KOOREGA)

800 G EHK 2 PURKI KONSERVEERITUD
PURUSTATUD TOMATIT

1 KANAPULJONGI KUUBIK

2 DL VETT

75 G SUHKRUT

BASIILIKUT

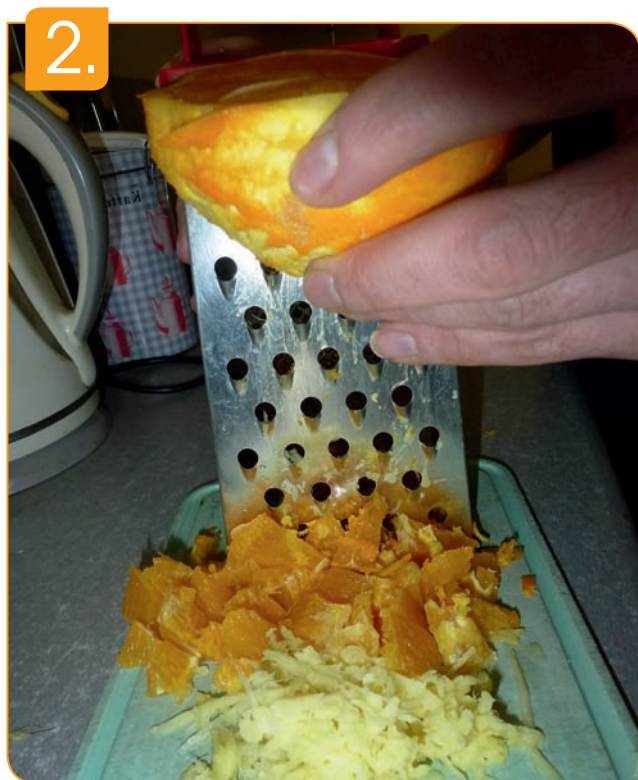
SOOLA

MUSTA PIPART

Valmistamine:

1-2. Koori ingver. Haki ingverijuurt ja apelsin (eemalda valge viljalihakoor). Valge koorealune kiht teeb supi mõrkjaks. Lisaks sellele tuleks eemaldada kõik apelsini-seemned.

3. Kuumuta potis õli, lisa hakitud ingver ja apelsin ning prae aeg-ajalt segades umbes 10 minutit.

4. Lisa 2 dl vett ja püreeta saumikseriga. Sega juurde purustatud tomatid, kanapuljongikuubik, vesi, suhkur ja basiilik. Maitsesta soolapipraga ning keeda umbes 20 minutit. Soovi korral püreesta supp kannmikseris ühtlaseks. Pärast püreerimist lase supp umbes pooleks minutiks keema. Serveeri basiilikulehe ja riivitud apelsinikoorega.

5.-6. Aseta saiaviilule kokkumurtud juustuviil ning küpseta kuni 8 minutit 180-kraadises ahjus.

Väga naljakas kilpkonn.

HEA HUUMOR

TEKST: Toivo Niiberg, psühholoog
FOTO: 4-funny.com

Käes on taas naljakuu aprill. Naermisest ja naljast oli pikemalt juttu Vaimupuu mulluses aprillinumbris. Sellepärast peatun siin põgusamalt oskusel nalja teha ja teisi naerma ajada.

Hea huumor ja nali ei tohiks kedagi otseselt alandada, sildistada ega lahterdada. Seega ei kuulu hea huumori valdkonda naljad, milles alandatakse või naerdakse välja üht või teist rahvust, usku, nahavärvi, kehalist või vaimset puuet jne. Ka naljad naisest kui „lollist blondiinist“ sobivad rohkem meeste saunalavale ja õlle kõrvale. Halvad on ka ropud, rõvedad ja siivutud ehk „allapoole võõd“ sihitud naljad.

Kõige toredamad ja naljakamad on lood elust enesest – juhtumid, mis on aset leidnud sinu enda või tuttavatega. Ja veidigi huumorimeelt omav inimene oskab sinna veidi värve ja vürtsi juurde lisada. Selline väike lisand ilustab jutustatavat, ega mõju valena.

Kauaaegse õpetajana olen kogunud õpilaste poolt kirjapandut, lisanud sinna veidi omalt poolt juurde ja saanud niimoodi kokku Juku lood. Omal ilmusid need ka ajakirjas Pikker. Alljärgnevalt mõned maiuspalad.

JUKU JA AJALUGU

- Vanas Egiptuses kuivatati rikkamad inimesed ära paremateks päevadeks.
- Kuni kulla leidmiseni liivast olid kõik vanaaja inimesed hammastest ilma.
- Emased tekkisid isaste seltsis nende lõbustamiseks.
- Mõnel ajal valitsesid ka naised, nagu meil praegu kodus.
- Esmalt oldi üleni karvased ja mida rohkem karvu ära langes, seda rohkem riideid õmmeldi.
- Vanad eestlased põletasid oma surnud ära toorelt ja siis ladusid peale suured kivimäed.
- Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon vabastas vene rahva vaimust, Jumalast ja hingest.
- Vanad inimesed sirgusid suureks ainult koos vitsaga.
- Alguses kartis inimene hirmsasti tuld, hiljem sai ta tulega sõbraks ja nad magasid koos.

JUKU JA MAATEADUS

- Emajõeist sündisid kõik teised Eestimaa jõed, omandades hiljem oma hälli, aga Isajõgi kuivas lihtsalt ära.
- Vulkaan on suur mägi, mis teeb pauku ja paha haisu.
- Kui vanad eestlased olid Eestimaal kohad sisse seadnud, avastasid nad järgmistena Saaremaa ja Soomemaa.
- Munamägi koosneb valdavalt munakividest, mis ürgse tegevuse käigus ja osalt Kalevipoja abil kokku kuhjati.
- Antarktis on sügavkülmas olev tagavara manner, mida kõik riigid võivad oma jäise uudishimu rahuldamiseks külastada.
- Kõigepealt asutati asumaad, siis abielluti ja saadi lapsi, kuni tekkisid päris riigid.
- Atlantiseega koos läks põhja kogu vana tarkus, mida nüüd kõik rahvad hirmsasti taga otsivad.
- Vanad eestlased armastasid väga merd sõita ja nii lasid nad siseveekogud samblasse kasvada, tekitades oma lohakusega rohkesti turvast.
- Üldiselt paiknevad kõik varad kas maas või maa-põues ja ainult harva pudeneb midagi ka taevast.
- Tänu venelastele, kes hoidsid hammastega Euroopast kinni, säilisid Aasia ja Euroopa ühtse mandrina meie päevini.
- Itaalia on nagu saabas, Skandinaavia nagu tiiger, Venemaa sarnaneb mammutile ja väikene Eesti on nagu narmendav käisteta särk.

OSALEDA ON LUBATUD KÕIGIL, KUID PILDI PEAB KINDLASTI OLEMA TEINUD VAIMUPUUDEGA ISIK!
NII SAAB NÄITEKS OSALEDA PERE, KUS ON KASVAMAS ERILINE LAPS, VÕI SÕBRAD, KES AITAVAD OMA VAIMUPUUDEGA SÕBRAL LUUA ERILIST PILTI.
OOTAME FOTOSID, MILLEL ON KUJUTATUD MÕNI TEGELANE, TEGEVUSPAIK VÕI OLUKORD TUNTUD FILMIST VÕI ANIMAFILMIST, SAMUTI FOTOD, MIS KUIDAGI SEOTUD
MÕNE TEGELASE VÕI FILMIGA (PEALKIRJA, MOTIIVIDE VMT KAUDU). HINNATAKSE EELKÕIGE LOOVUST, VAIMUKUST NING SARNASUST, SAMUTI VÄLJENDUSRIKKUST JA
EMOTSIONAALSUST, KUNSTILIST JA TEHNILIST TASET, LISAKS KUJUTATU FILMIVÄÄRTUST, HARULDUST JA ERAKORDSUST.
PARIMATEST FOTODEST VALMIB NÄITUS, MIDA EKSPONEERITAKSE COCA-COLA PLAZA'S. PARIMAD FOTOD AVALDATAKSE 2014. AASTA VAIMUPUU KALENDRIS.

VAIMUPUU JA COCA-COLA PLAZA
ESITLEVAD: FOTOKONKURSS

„Elu nagu filmis“

NÕUDED PILTIDE ESITAMISEL KONKURSILE: • OSALEJA VÕIB SAATA KONKURSILE MITU FOTOT. • FOTOD PEAVAD OLEMA DIGITAALSEL KUJUL JA JPEG (JPG) FORMAADIS. VÕISTLUSTÖID OOTAME E-POSTI AADRESSIL FOTOKONKURSS@VAIMUPUU.EE HILJEMALT 1. NOVEMBRIKS 2013.

LISAKÜSIMUSI VÕIB SAATA E-POSTI AADRESSIL TOIMETUS@VAIMUPUU.EE.

FOTOLE LISAKS ON VAJA MÄRKIDA: • FOTO PEALKIRI • MISSUGUSE FILMIGA SEOTUD • ORGANISATSIOONI NIMI • AUTORI NIMI JA VANUS
KINNITUS, ET FOTO ON ENDA TEHTUD. KÕIKI KONKURSILE ESITATUD FOTOSID ON KORRALDAJAIL ÕIGUS KASUTADA ERINEVATE TRÜKISTE ILLUSTREERIMISEL.

